

SKUPAJ ZA ZDRAVJE

POSVET »REVNI IN BREZDOMNI TER NJIHOVO ZDRAVJE«

Na osnovi večmesečne raziskave, ki je potekala v okviru projekta Skupaj za zdravje smo ugotovili nekaj ključnih ovir, ki jih imajo marginalizirane, »ranljive« skupine v zvezi z zdravjem in dostopom do zdravstva, ter evidentirali možne rešitve za premostitev teh ovir. Med oktobrom 2014 in januarjem 2015 sta Nacionalni inštitut za javno zdravje in Filozofska fakulteta (Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo) organizirala ciklus znanstveno-strokovnih posvetov z namenom iskanja rešitev za zgoraj omenjeno problematiko.

V okviru tretjega posveta »**Revni in brezdomni ter njihovo zdravje**« so bile v ospredju povezave med revščino in slabim zdravstvenim stanjem, težave revnih oseb pri urejanju zdravstvenega zavarovanja in dostopa do zdravstvenih storitev, ovire oseb brez zdravstvenega zavarovanja in njihovo soočanje z dostopom do zdravstvenega sistema ter iskanje načinov za premostitev teh ovir.

Svoje vidike so prispevali posamezniki iz različnih organizacij, ki delujejo na področju pomoči revnejšim prebivalcem in se soočajo z urejanjem njihovega zdravstvenega zavarovanja; zaposleni in prostovoljci, ki delujejo na področju zdravstvenih storitev za nezavarovane; strokovnjaki in raziskovalci, ki se ukvarjajo z vplivom revščine na zdravstveno stanje ter uslužbenci javnih institucij, ki urejajo področje zdravstvenega zavarovanja in javnega zdravja.

Na posvetu smo ugotovili, da se s težavami v dostopu do zdravstva zaradi zaostrenih družbenih razmer v času ekonomske krize sooča vse širši krog prebivalstva. Zelo zaskrbljujoče je, da se z nezavarovanostjo soočajo tudi nekatere nove skupine prebivalstva, denimo samozaposleni in drugi prekarni delavci, ki ne zmorejo plačevati prispevkov za zdravstveno zavarovanje. Ena izmed osrednjih ugotovitev posveta je, da je k temu trendu treba pristopiti sistematično in v sodelovanju z različnimi inštitucijami izdelati rešitve, ki bodo zaustavile izpad posameznikov in posameznic iz zdravstvenega varstva ter olajšale dostop do zdravstvenega sistema za nezavarovane.

Projekt Za boljše zdravje in zmanjševanje neenakosti v zdravju, katerega cilj je prispevati k zmanjšanju pojavljanja nenalezljivih bolezni, povezanih z življenjskim slogom, s pristopom vseživljenjske perspektive ter k zmanjšanju neenakosti v zdravju, je financiran v višini 2.352.941,00 EUR, od tega 85 % znašajo namenska sredstva Norveškega finančnega mehanizma, preostalih 15 % pa predstavlja višino nacionalnega sofinanciranja.

Krepitev preventivnega zdravstvenega varstva

PILOTNO TESTIRANJE

Pilotno testiranje prenovljenih preventivnih programov, ki bo doprineslo k njihovemu ovrednotenju in optimizaciji, bo potekalo v Zdravstvenem domu (ZD) Sevnica, ZD Vrhnika, ZD Celje in ZD Murska Sobota.

Pri pilotnem testiranju bodo sodelovali številni strokovnjaki, ki bodo preverili sprejemljivost in izvedljivost novih pristopov in novih preventivnih vsebin. V luči zmanjševanja neenakosti v zdravju bodo strokovnjaki preverili, katere rešitve za nadgradnjo obstoječih preventivnih programov za otroke, mladostnike in odrasle so primerne za implementacijo v slovenskem prostoru.

DELOVNI SKLOP 1 – OTROCI IN MLADOSTNIKI: POTEKALO BO ŠEST PILOTNIH TESTIRANJ NA ŠTIRIH LOKACIJAH

Skupina »**Kakovostno starševstvo za zdrav začetek**« pripravlja pilotno izvedbo patronažnega preventivnega varstva novorojenčka, dojenčka in otročnice. Namen je obravnava ciljne populacije v smislu krepitve in ohranjanja zdravja, preprečevanje bolezni in morebitnih zapletov ter opolnomočenje žensk in njihovih partnerjev pri skrbi za novorojenčka. Skupina je pripravila posodobljeno shemo obiskov otročnic in novorojenčkov z dopolnjenimi in posodobljenimi vsebinami za posamezni obisk. Posebna pozornost bo namenjena prepoznavanju ranljivih skupin znotraj ciljne populacije in zagota-

vljanju ustreznih intervencij. V pilotu se bomo poglobljeno posvetili dvema področjema, in sicer dojenju in svetovanju pri morebitnih težavah, povezanih z dojenjem, ter duševnemu zdravju otročnice, kjer bo patronažna sestra izvedla presejalni test za porodno depresijo in v primeru pozitivnega rezultata ukrepala v skladu s smernicami. V času izvajanja pilota bodo zato patronažne sestre imele možnost konzultacije z IBCLC svetovalko, klinično psihologinjo in psihiatrinjo. Pilotno izvajanje bo potekalo v Celju in Sevnici.

Skupina »**Preprečevanje debelosti in zdrav življenjski slog otroka in družine**« pripravlja smernice za opredelitev in obravnavo čezmerno prehranjenih in debelih otrok. V pilotu bomo testirali pristope in metode za prepoznavo in opredelitev čezmerne prehranjenosti in debelosti otrok. Pri preventivnem pregledu bodo tako opravljene dodatne meritve, otroci oziroma njihovi starši pa bodo izpolnili psihološki vprašalnik in vprašalnik o prehranskih navadah. Za pravočasno prepoznavanje in obravnavo debelosti pri otrocih in mladostnikih je pomembno povezovanje zdravstvenega in nezdravstvenega sektorja (v tem primeru šolstva) in izmenjava podatkov med njima. Zato bomo v pilotu, poleg prej omenjenih meritev in vprašalnikov, pridobili tudi podatke iz športno-vzgojnega kartona kot dodatno orodje pri opredelitvi telesne zmogljivosti otrok. Na koncu pilota bomo z zbranimi podatki opredelili problem in pripravili smernice za obravnavo čezmerno prehranjenih in debelih otrok. Pilot bo potekal v Celju, Sevnici in na Vrhniki.

Krepitev preventivnega zdravstvenega varstva

Delovna skupina »**Vzgoja za bodoče starše**« pripravlja vsebine in nadgradnjo programa šole za bodoče starše. Šola za bodoče starše je namenjena nosečnicam in njihovim partnerjem, kjer se seznanijo s potekom nosečnosti, zdravim načinom življenja med nosečnostjo in po rojstvu otroka, s potekom poroda in pripravo nanj ter s poporodnim obdobjem, z nego novorojenčka, pridobijo pa tudi nekatere ključne spretnosti, pomembne za obdobje prehoda iz življenja para v družinsko življenje. Cilj skupine je posodobiti vsebine šole za starše ter poenotiti njihovo izvajanje, da bi prispevali h krepitvi zdravja vseh družinskih članov na samem začetku. Pilotna izvedba prenovljene šole za bodoče starše bo potekala na pilotnih lokacijah v Celju, Sevnici in na Vrhniki.

V okviru projekta želimo na novo vzpostaviti tudi šolo za že starše. Predvidena so tri srečanja v prvem letu otrokovega življenja, kjer bodo mladi starši dobili informacije o temah, ki so takrat zanje aktualne, kot je npr. nega novorojenčka in dojenčka, dojenje in prehrana, ravnanju ob akutnih boleznih, varnost in preprečevanje poškodb, duševno zdravje v obporodnem obdobju idr. Šola za že starše bomo pilotirali v Celju in Sevnici ter na Vrhniki v septembru.

Skupina »**Vzgoja za zdravje za otroke, mladostnike in starše**« pripravlja pilot Vzgoja za zdravje v šolah. Namen pilota je vzpo-

stavitev sodelovanja med zdravstvenimi delavci in šolami s ciljem zagotavljanja celostnega izvajanja vzgoje za zdravje v podpornih okoljih. Na nivoju ciljne populacije si želimo predvsem zagotavljanje enotnega standarda znanja (znanja, spretnosti, kompetence) otrok in mladostnikov s področja zdravja in zdravega načina življenja ter zmanjševanje neenakosti v zdravju. V okviru pilota bomo zato skupaj z izvajalci vzgoje za zdravje pripravili plan sodelovanja z vrtci in šolami v izbranih okoljih. Plan sodelovanja mora biti pripravljen do konca maja (za naslednje šolsko leto). Preko spremljanja sodelovanja z vrtci in šolami ter pripravo plana za izvajanje vzgoje za zdravje, bomo skušali identificirati kritične točke in probleme, ki se pojavljajo pri vstopanju zdravstvenih delavcev v šole in vrtce. Tako bomo lahko na koncu pilota podali primer dobre prakse za regije, ki tega sodelovanja še nimajo vzpostavljenega. Pilot se bo izvajal v zdravstvenih domovih v Celju, Sevnici in na Vrhniki.

Delovna skupina »**Zdravstvene storitve za mlade v lokalni skupnosti**« pripravlja program Promocija zdravja v skupini osipnikov. Glavni namen programa je krepitev in varovanje duševnega zdravja in spodbujanje zdravega življenjskega sloga mladostnikov. Program je namenjen mladim, starim od 15 do 25 let, ki so vključeni v program PUM (projektno učenje mladih). Izvajal se bo v obliki interaktivnih delavnic s področja duševnega zdravja, varne spolnosti, zdrave prehrane in spodbujanja telesne dejavnosti. Pilotna izvedba učnih delavnic bo potekala v PUM-ih v Murski Soboti in Celju.

Krepitev preventivnega zdravstvenega varstva

DELOVNI SKLOP 2 – ODRASLI: POTEKALO BO ŠEST PILOTNIH TESTIRANJ NA TREH LOKACIJAH

Na podlagi novega koncepta skupnostnega pristopa za krepitev zdravja in zmanjševanje neenakosti v zdravju bomo **testirali delovanje in sodelovanje struktur in deležnikov v lokalnem okolju**. Pri skupnostnem pristopu je v ospredju uporabnik programa, zato je tovrsten pristop prilagojen njegovim potrebam. Poudarek je na spretnostih in kompetencah vseh sodelujočih in na spoštovanju avtonomnosti posameznika. Skupnostni pristop omogoča boljši dostop do storitev in programov, razvoj podpornih mrež in skupin za samopomoč ter upošteva formalne in neformalne oblike pomoči.

Testirali bomo, kako se **ranljive skupine z različnimi ovirami v dostopu do zdravstvene službe vključujejo v zdravstveni sistem in kakšna je njihova obravnava**. Posebno pozornost bomo namenili identificiranju ranljivih skupin ter vlogi različnih organizacij (nevladne organizacije, centri za socialno delo, zavodi za zaposlovanje) in lokalnega okolja pri njihovem vstopu v zdravstveni sistem. Izjemno pomembno je medsektorsko sodelovanje, ki ga predvideva model skupnostnega pristopa, in opolnomočenje sodelujočih za delo z ranljivimi skupinami.

Preverili bomo **razloge za ne vključevanje vabljenih v na preventivni pregled in njihovo obravnavo znotraj zdravstvene službe**. Med novimi pristopi bo tudi patronažni obisk oseb, ki se po treh vabljenjih vabilu na preventivni pregled v referenčno ambulanto ali ambulanto družinske medicine še vedno ne odzovejo in so ugotovljeni upravičeni razlogi za neodzivnost (ovirani, ranljivi ...). Tako bi zagotovili višje motiviranje za udeležbo, v nasprotnem primeru pa bi patronažna služba izvedla preventivni pregled na domu.

Strukturo in organizacijo obstoječih zdravstvenovzgojnih centrov, katerih delovanje je bilo osredotočeno na odraslo populacijo, smo nadgradili in zasnovali **centre za krepitev zdravja**, ki so organizirani kot samostojne organizacijske enote v okviru zdravstvenih domov z javnozdravstveno vlogo za lokalno okolje, ki ga pokriva zdravstveni dom. Centri za krepitev zdravja izvajajo dejavnosti promocije zdravja, vzgoje in svetovanja za zdravje za različne populacijske skupine v različnih okoljih (zdravstveni dom, vrtci, šole, delovne organizacije ter lokalna skupnost). Izvajajo tudi dejavnost zdravstvene vzgoje in svetovanja za zdravje ter strukturirano nemedikamentozno obravnavo oseb z visokim tveganjem za razvoj KNB oziroma oseb, ki so že zbolele za KNB.

PODROČJA PREVENTIVE CENTRA ZA KREPITEV ZDRAVJA

Krepitev preventivnega zdravstvenega varstva

- izobraževanje za patronažne medicinske sestre za izvajanje integrirane preventive KNB na domu;
- interdisciplinarno izobraževanje za tvegano in škodljivo pitje alkohola;
- izobraževanje o presejanju za anksioznost in funkcijsko manjzmožnost ter
- modul razvijanja kulturnih kompetenc - usposabljanje zdravstvenih delavcev za delo z ranljivimi skupinami.

Testirali bomo **povezovanje, sodelovanje in komunikacijske poti** izvajalcev preventivnega programa, skladno s procesom izvajanja preventivnega programa in potjo bolnika v preventivnem programu. Podrobneje bomo preverili poti pacienta, proces vključevanja patronažne službe pri obravnavi ranljivih skupin ter poti povezovanja in sodelovanja zdravstvenih strokovnjakov z nevladnimi in drugimi organizacijami ter lokalnim okoljem.

Ustreznost javnozdravstvenih izobraževalnih programov bomo preverili na naslednjih področjih:

- izobraževanje za razumevanje neenakosti v zdravju, ranljivih skupin in skupnostnega pristopa h krepitvi zdravja in zmanjševanja neenakosti;
- izobraževanje za izvajanje »Programa integrirane preventive KNB in zmanjševanja neenakosti v zdravju«;
- izobraževanje za izvajalce Programa za krepitev zdravja v centrih za krepitev zdravja;

DELOVNI SREČANJI 13. IN 14. MAJA 2015

Sodelovanje in izmenjava mnenj različnih strokovnjakov na delovnih srečanjih pomembno pripomore k načrtovanju nadaljnega in ovrednotenju že opravljenega dela na projektu, zato se bomo tudi v prihodnjem letu večkrat srečali.

13. maja 2015 bo potekalo delovno srečanje sodelavcev delovnega sklopa 1 – otroci n mladostniki, srečanje 14. maja 2015 pa bo namenjeno sodelavcem delovnega sklopa 2 – odrasli.

Veselimo se srečanja z vami.